
Sedert 1816 oefenen de classes hunne regeerende macht niet zelf uit, maar benoemen zij deputaten, die zelfstandige bestuurs-colleges vormen. Zoo krijgen wij een classicaal, provinciaal en synodaal *bestuur*. Het laatstgenoemde en hoogste bestuur, waarin alle provinciën vertegenwoordigd zijn, stelt de wetbepaling vast, die, evenwel, aan de eindstemming van de provinciale besturen onderworpen worden. Deze laatsten hebben m.a.w. het recht van *veto*.

Zooals u bekend is, ben ik met deze inrichting alles behalve ingenomen, acht ik haar in den grond onbijbelsch, geloof ik, dat er geen kerkherstel kan zijn, zonder terugkeer tot de zuivere gereformeerde kerkregeering, en lag het groote verschil tusschen mij en dr. Kuyper, vóór het bekende conflict, juist hierin, dat hij allerlei maatregelen liet nemen door de kerkeraden, waartoe zij onder de vigeerende kerkorde geen recht hadden, terwijl ik allereerst de kerkorde zelve wenschte veranderd te zien.

Noch hij, noch ik, noch iemand in onze kerk is evenwel op de gedachte gekomen, dat de bezwaren tegen de bestaande organisatie het verplichtend maakte met haar te breken.

Dit geschiedt thans door de doleerende kerken.

Het motief van de z.g. 'REFORMATIE' is dus schijnbaar de bestuurs-inrichting van onze kerk – wezenlijk, echter, het inzicht, dat 'de leer' zoo lang die inrichting bestaat, niet kan worden gehandhaafd.

Hierop, ofschoon dit, m.i., zeer bedenkelijk is, wil ik evenwel thans niet den nadruk leggen.

Ik betwist den doleerenden, echter, het recht, dat zij zich aanmatigen, om haar, al zijn slechts twintig leden in eene gemeente hiertoe bereid, dood eenvoudig op zijde te zetten.

1) Op zedelijken grond.

De zaak is onvoorbereid. Men heeft nooit op verandering in meer normalen weg, aangedrongen.¹⁴⁸ Niet éene gemeente b.v. heeft den eisch gesteld: geeft ons de gereformeerde kerkregeering terug! De kwestie is nooit op eenige classicale vergadering aan de orde geweest.

2) Op juridischen grond.

In 1852 is de Nederlandsche Hervormde Kerk vrij, zonder inmenging van de overheid, zichzelf te besturen.

Niet alleen hebben de gemeenten vanaf 1852 dus den bestaanden staat van zaken gehandhaafd, maar zelfs medegewerkt een beteren rechtsgrond daaraan te geven, dan tot hiertoe bestond, door de invoering van het algemeen stemrecht (de z.g. kiescolleges) waarvoor dr. Kuyper tot op de laatste jaren geijverd heeft.

3) Op kerkrechtelijken grond.

Enkele gemeenteleden verklaren dood eenvoudig de bestaande inrichting voor afgeschaft. De gemeente is niet geraadpleegd. Haar

¹⁴⁸ Dit is niet geheel juist. In 1848 hebben G. Groen van Prinsterer en anderen met een aan koning en synode gericht manifest tevergeefs getracht het kerkbestuur en de grondslag van de Hervormde Kerk terug te voeren naar de situatie voor 1816. Zie: Roel Kuiper, 'Tot een voorbeeld zult gij blijven'. Mr. G. Groen van Prinsterer (1901-1876) (Amsterdam: Buijten en Schipperheijn, 2001) 123-124.